

Aan de leden van de gemeenteraad

Voorstraat 42
2201 HW Noordwijk

Postbus 298
2200 AG Noordwijk

T +31 (0)71 36 60 000

gemeente@noordwijk.nl
www.noordwijk.nl

KvK nummer 73538469
BTW NL8257.92.150.B01
IBAN NL34BNGH0285044621
BIC BNGHNL2G

Noordwijk, 16 februari 2021

Uw kenmerk :
Uw brief van :
Zaaknummer :
Behandeld door :
Verzenddatum : 16 februari 2021
Onderwerp : Stand van zaken jeugdhulp
Bijlage(n) :

Geachte leden van de gemeenteraad,

Aanleiding

De gemeenten in Holland Rijnland werken samen om de specialistische jeugdhulp verder te transformeren, de kwaliteit te waarborgen en de kosten beheersbaar te houden. In de brief van medio juni 2020 bent u eerder geïnformeerd over de stijgende kosten van de jeugdhulp. Echter viel de regionale stijging voor de jeugdhulp binnen de gemeentelijke begroting van de gemeente Noordwijk. In december 2020 sprak het regionale portefeuillehoudersoverleg Jeugd over de nieuwe financiële prognose jeugdhulp 2021. Uit deze prognose blijkt dat de kosten voor de jeugdhulp hoger zijn, dan in juni 2020 werd begroot. Uit deze financiële prognoses blijkt dat deze kostenstijging van de jeugdhulp, hierdoor niet past binnen de begroting van de gemeente Noordwijk. Met deze brief informeert het college u over de (financiële) ontwikkelingen op landelijk, regionaal en lokaal niveau en de genomen maatregelen.

Landelijk beeld

Vlak voor kerst verscheen het langverwachte onderzoeksrapport van AEF over welke budget gemeenten structureel nodig hebben voor een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de Jeugdwet.¹ Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Rijk en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het rapport concludeert dat gemeenten structureel €1,6 – 1,8 miljard te kort komen voor een goede uitvoering van de in 2015 gedecentraliseerde jeugdhulptaken.

Dit rapport is een belangrijke mijlpaal in de jarenlange lobby die onze gemeente samen met de regiogemeenten en de VNG voert. De conclusies sluiten aan bij de in onze regio ervaren knelpunten en onze aanpak ervan.² Naar aanleiding van het rapport wordt door de VNG met het Rijk gesproken over compensatie, toekomstige budgetten en de inhoudelijke en procesmatige verbetermogelijkheden bij gemeenten. Het gesprek over structureel budget en maatregelen zal tijdig worden afgerond, zodat

¹ Te vinden via: <https://vng.nl/nieuws/aan-de-slag-voor-structurele-oplossing-tekorten-in-jeugdzorg>

² Een reactie van Holland Rijnland op het onderzoek is hier te vinden: <https://hollandrijnland.nl/reactie-holland-rijnland-op-aef-rapport/>

Openbaar

de opbrengsten een zwaarwegende inbreng kunnen zijn voor de kabinetsformatie. Als Rijk en VNG er onderling niet uitkomen, wordt een commissie van wijzen benoemd om tot arbitrage over te gaan.

Het regionale beeld

Tekort Jeugdhulp 2021

Medio 2020 ontstond er op basis van de op dat moment bekende informatie het beeld dat in 2020 en 2021 voor de omliggende gemeenten tekorten zouden ontstaan ten opzichte van de vastgestelde regionale begroting. Voor de gemeente Noordwijk paste de stijging wel binnen de vastgestelde begroting. In oktober 2020 is door de TWO een voorlopige prognose van de jeugdhulpkosten 2021 opgesteld. Door de toenemende hulpvraag (meer kinderen), toenemende complexiteit van de hulpvraag (langer in zorg) en tariefstijgingen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen en landelijke afspraken, laat de regionale programmabegroting jeugdhulp voor 2021 een geprognosticeerd tekort zien van €5,4 miljoen (peildatum oktober 2020).

In het regionale portefeuillehoudersoverleg Jeugd van 16 december 2020 hebben de portefeuillehouders hierover gesproken en besloten om de begroting voor 2021 vooralsnog niet op te hogen. Het vooralsnog niet verhogen van de begroting kan gevolgen hebben voor de hulpverlening. De wachtlijsten en cliëntenstops bij jeugdhulpaanbieders kunnen de komende tijd toenemen.

Afgesproken is om in april 2021 op basis van een geactualiseerde prognose opnieuw een afweging te maken over het al dan niet ophogen van de begroting. Dat heeft onder andere te maken met het feit dat het regionale PHO kort voor de zomer heeft besloten tot enkele begrotingsmaatregelen, zoals onder andere het instellen van kaders voor de jeugdhulp, de doorstroom uit de jeugdhulp te onderzoeken en voorliggende voorzieningen, zoals een BSO plus te organiseren. Deze zijn uitgevoerd of in uitvoering maar konden logischerwijs nog maar zeer weinig invloed hebben op de in oktober opgestelde prognose. Mogelijk valt de daadwerkelijke realisatie daardoor lager uit dan de prognose. Voor de prognose in april 2021 streven we naar een doorrekening van de maatregelen.

Aanvullende maatregelen 2021 regionaal en lokaal

We zijn goed op weg met de uitwerking en invoering van de maatregelen die in de zomer van 2020 zijn afgesproken. De hoogte van het tekort in de prognose uit oktober maakt het echter nodig aanvullende maatregelen te nemen. Maatregelen waarvan we verwachten dat die een positief effect gaan hebben op een duurzaam evenwicht tussen inhoudelijke en financiële kaders. Het gaat om de volgende maatregelen:

1. Gesprekken met jeugdhulpaanbieders

We richten vooruitlopend op de nieuwe inkoop 2022 een overlegstructuur in met jeugdhulpaanbieders. Deze gesprekken zijn gericht op transformeren (inhoudelijk en financieel) en het bevorderen van de doorstroom en uitstroom. Een van de belangrijke conclusies uit de AEF rapportage is namelijk dat de problemen niet, zoals vaak wel wordt aangenomen, worden veroorzaakt door stijgende instroom (die is landelijk en lokaal gezien redelijk stabiel) maar door achterblijvende uitstroom. Deze gesprekken voeren we zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau. We zetten daarvoor ambtelijk in op versterking van accountmanagement bij gemeenten en de doorontwikkeling van contractmanagement bij de TWO.

2. Beleidsmatige maatregelen/ ambtelijke taskforce jeugdhulp

Openbaar

Daarnaast hebben we met de regiogemeenten een Taskforce ingericht. Deze gaat aan de slag met diverse maatregelen om te onderzoeken op welke wijze de kosten van de jeugdhulp op een zo kort mogelijke termijn in lijn gebracht kunnen worden met de begroting terwijl we blijven voldoen aan onze zorgplicht. Te denken valt aan het, in samenwerking met enkele aanbieders, analyseren van zorggebruik, een onderzoek naar zorgpaden en het afbakenen van de jeugdhulp: welke obstakels, omstandigheden en gedragingen horen bij normaal opgroeien? Wanneer is (door de gemeente gefinancierde) jeugdhulp noodzakelijk? En voor welke hulpvragen is de gemeente verantwoordelijk en welke hulpvragen passen beter bij een andere partij zoals het onderwijs, de zorgverzekeraar of de Wet Langdurige Zorg.

Met name dit laatste onderdeel, het afbakenen van de jeugdhulp, is een stap die nodig is en die naar verwachting veel op zal kunnen leveren. Het AEF rapport concludeert namelijk ook dat in een welvarende samenleving de bandbreedte van wat gezien wordt als 'normaal gedrag' steeds kleiner wordt. En dus stijgt de vraag naar therapie en behandeling voor 'probleemgedrag'. Gedrag waarvan we ons moeten afvragen of het wel zodanig problematisch is dat de samenleving verantwoordelijk kan worden gesteld voor het aanpakken ervan. Het is wenselijk in de samenleving als geheel, waaronder ook de politiek en de jeugdhulpaanbieders, een consensus te vinden in het gewenste voorzieningenniveau. Bij welke omstandigheden en gedragingen zijn jeugdigen en ouders nog zelf aan zet en vanaf wanneer is de gemeente verantwoordelijk voor de hulp? En kan daarin dan nog een (financiële) bijdrage van de ouders verwacht worden? De komende periode gaan we regionaal maar ook lokaal gebruiken om hier een verscherping in aan te brengen. Eind van het nieuwe jaar leggen we een nieuwe verordening aan uw raad voor waarin we de eerste aanpassingen verwerken. De aanscherping is echter een doorlopend proces en we zullen de komende jaren de verordening nog vaker aanpassen, op basis van gesprekken met partijen uit de samenleving en uw raad.

3. "Nee, tenzij-regeling" voor acute hulpvragen

Doordat het PHO heeft besloten de begroting vooralsnog niet op te hogen, hebben enkele aanbieders direct vanaf het begin van het jaar een cliëntenstop. Hun bestedingsruimte is vol met de cliënten die in 2020 op de wachtlijst zijn geplaatst. Daarmee is er bij sommige aanbieders nu al geen mogelijkheid meer om in te stromen. Wij vinden het echter heel belangrijk dat er zorg en ondersteuning beschikbaar blijft voor de kwetsbare kinderen en gezinnen die het echt nodig hebben. Om ondanks de financiële situatie aan onze zorgplicht te kunnen blijven voldoen is een "nee, tenzij-regeling" in het leven geroepen. In die gevallen waar het niet verlenen van hulp leidt tot ernstige schade bij een kind, kan de betrokken gemeente toestemming geven om toch hulp te verlenen, zelfs als het budgetplafond is bereikt.

4. Het realiseren van afschalingsmogelijkheden

Het AEF-rapport concludeert dat de stijgende kosten voor de jeugdhulp niet zozeer veroorzaakt wordt door stijgende instroom als wel door achterblijvende uitstroom. Er zitten in totaliteit steeds meer kinderen in jeugdhulp omdat er door diverse oorzaken (bijv. risicomidgend gedrag en zorgzaamheid bij hulpverleners en ironisch genoeg de wachtlijsten om weer opnieuw in te stromen) niet afgeschaald wordt. Regionaal en lokaal willen we daarom gaan werken aan voorzieningen, bijvoorbeeld een BSO+, die net een beetje meer kunnen dan het reguliere aanbod maar minder zwaar en dus minder duur zijn dan het specialistische aanbod. We verwachten dat dit een van de manieren is om beweging te krijgen in het jeugdhulpveld.

Openbaar

Verbetering bedrijfsvoering en beter inzicht

De negatieve prognose kwam onverwacht en viel de gemeenten rauw op hun dak. Doordat het aan het einde van het jaar was, was er bovendien nog nauwelijks ruimte om bij te sturen. We willen sneller een actueel beeld krijgen van de financiële situatie, daarom zetten we in op versterking van de bedrijfsvoering van TWO en doorontwikkeling van het prognosemodel.

1. Prognose

Sinds 2019 werkt de TWO Jeugdhulp met het digitale berichtenverkeer voor zorgtoewijzingen en facturatie van jeugdhulp door aanbieders. Dit berichtenverkeer is een belangrijke bron van data die beter benut kan worden. Om voldoende zicht en grip te krijgen op de kostenontwikkeling van de jeugdhulp werkt TWO aan een prognosemodel. Hiermee krijgen we doorlopend inzicht in de financiële prognose van de jeugdhulp, waardoor bijsturen op de kosten eerder mogelijk is.

2. Versterken bedrijfsmatige aanpak jeugdhulp

We maken een speerpunt van het versterken van de bedrijfsmatige aspecten. Te denken valt aan extra focus voor aanpak zorgfraude, controles op de zorgfacturatie, buitenproportionele winstuitkeringen en externe audits bij jeugdhulpaanbieders.

Vervolg

De komende maanden zijn we lokaal en regionaal aan de slag met bovenstaande aanpak. Daarbij zullen we waarborgen dat de kinderen en gezinnen die de zorg en nodig hebben deze ook (blijven) krijgen en dat onze gemeenten kunnen blijven voldoen aan de zorgplicht voor kwetsbare kinderen en gezinnen.

Het AEF-rapport steunt ons in het beeld dat bijsturing nodig is op zowel financieel als inhoudelijk vlak. Ook wanneer het Rijk extra middelen beschikbaar stelt blijft de noodzaak om de transformatie door te zetten onverminderd bestaan. De prognose toont nogmaals aan dat we als gemeenten aan de vooravond staan om belangrijke keuzes te maken. Wij gaan graag met u hier op korte termijn het gesprek met u over aan. Waarbij wij u willen meenemen in de uitdagingen waar wij momenteel voor staan.

Op basis van de geactualiseerde prognose die in april wordt opgeleverd wordt in mei een voorstel voorgelegd aan het regionaal PHO. Op basis van de prognose en het effect van de maatregelen wordt opnieuw afwogen wat er nodig is om te komen tot een financieel en inhoudelijk duurzaam evenwicht. Daarover zal uw raad nader geïnformeerd worden.

Tot slot

Wij vertrouwen erop dat wij u voor dit moment voldoende op de hoogte hebben gesteld.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Noordwijk,

De loco-secretaris,

De burgemeester,

De heer J. Meijer

Mw. W.J.A. Verkleij